

DOKUMENTUMOK

Regionális stratégia, regionalista párt. Válogatás a *Provincia* folyóiratban megjelent írásokból

Gabriel Andreescu

Nemzeti kisebbségek: a PDSR és az RMDSz taktikája *

A romániai etnikai kisebbségeket érintő demokratikus keretek megszilárdításának szentelt március 21-i találkozón (melynek három fővédnöke az Európai Integrációs Bizottság, a Nemzeti Kisebbségvédelmi Hivatal és a Romániai Romák Szövetségeinek Munkacsoportja) az első hozzászólók egyike Mădălin Voicu volt. Beszédében leginkább azt ismételte, hogy „a szennyest nem szokás kitergetni”, és bőszen ostromozta azokat, akik az országról kialakult képen akár egy szikrányit is rontanak. A Mădălin Voicu által emlegetett „szennyes ruha” metafora természetesen a nemzeti kisebbségek honi helyzetével kapcsolatos panaszokra, illetve ellen-panaszokra vonatkozik. Ez a - változó tartalommal és stílusjegyekkel előadott - témakör táplálja immár tíz éve a romániai belpolitikát, valamint a nemzetközi szervezetek Romániával kapcsolatos reakcióit is. „A szennyes ruha ki nem teregetése”-nek elve az Iliescu-rendszernek is rögeszméje volt (ha nem is ebben a nyers formában) 1990 és 1996 között, mely időszakot a román nacionalizmus méltán tarthatja számon dicsőséges korszakai között.

Mădălin Voicu szerepléseit gyakran követhettük figyelemmel a különböző tömegkommunikációs csatornákon. Bennem a legmélyebb nyomot akkor hagyta, amikor roma vezetők egy szűkebb csoportja előtt tartott szónoklatot. A honatya ekképp szólt akkor az emelvényről: sokasodjatok, hogy többséggé váljunk, s akkor majd megmutatjuk „nekik”, azaz a mostani többségnek.

Hallott-e már valaha valaki ehhez foghatót? Olyat, amikor valaki felhívja a vele azonos nemzetiségűeket (különösen pedig az asszonyokat) arra, hogy szaporodjanak, mint a nyulak? A kollektív erő növelése érdekében?

---

* Forrás: *Provincia*, 2000. április, 1. sz.

Ennek a szónoklatnak a fasisztoid kisugárzása megrázó volt. Elhangzása után érdeklődni kezdtem ismerőseim körében, s kiderült, nem én voltam az egyetlen, aki érzékelte a beszéd valódi jellegét.

Az előbbi persze nem az első olyan alkalom volt, amikor ingerültséggel töltött el ennek a roma vezetőnek valamilyen megnyilvánulása. Ő évek hosszú során át következetesen támadta a magyarokat. Utoljára például a külön egyetem elleni kampány teljében láthattuk. Ha a magyaroknak egyetem kell, akkor nekünk is - vélekedett. Ezzel ugyan nem hajtotta politikai támogatói malmára a vizet, mivel maga a hasonlat kiváló érv az oktatáspolitikai differenciálása mellett.

Nemrég azonban a 2000-es választások valószínű befutójának, a Társadalmi Demokrácia Romániai Pártjának (PDSR) egy lehetséges taktikájáról hallottam. A PDSR és a Roma Párt közötti szövetség természetesen alku és pozícióelosztást jelent. Az alku egyik pontja Mădălin Voicu esetleges kinevezése a Nemzeti Kisebbségvédelmi Hivatal élére. Ennek a taktikának figyelemreméltó következményei lennének. Ion Iliescu pártja már-már a perverzitás határát súroló elégtétellel használná ki azt a tényt, hogy az NKH élén roma vezető áll. Ezt kritizálják meg „külső” bírálóink, ha tudják! Mădălin Voicu szabad kezet kapna a legpiszkosabb munkák elvégzésére. A PDSR magyarelles politikáját egy roma vezető hajtaná végre! Nehezen lehetne hatékonyabb megoldást találni ilyen súlyos döntések ekkora cselekvési szabadsággal, ilyen lelkesedéssel történő meghozatalára. Nehezen lehetne eltökéltebben, nagyobb pontossággal és a felelősség teljesebb áthárításával fokozni az interetnikus feszültséget, mint éppen Mădălin Voicu miniszterré választásával.

Követik-e majd ezt a taktikát? A gyors győzelem okozta elégtétel megéri-e a jövőben érte fizetendő hatalmas árat? Románia akkora gazdasági instabilitás elé néz, hogy az újabb válságforrások megnyitása (pusztán a nagyobb hatalmi kontroll kedvéért) túl nagy kockázatot jelenthet még azok számára is, akik régebben az egyszeri tűzoltó taktikáját követték, azaz tüzet gyújtottak azért, hogy majd elolthassák.

És ha mégis ...? Ezzel a kérdésfeltevéssel a tét jelentőségét szeretném értékelteni. A mi nemzedékünk feladata az integrációs folyamatok megmenetése. Románia megkezdte az EU csatlakozási tárgyalásokat, rajta van a NATO-ba belépni akarók várólistáján. Az idő múlása azonban nem fokozza esélyeinket. Épp ellenkezőleg. A belső erőforrások folyamatos csökkenése és az elvek eróziója - amiért a jelenlegi kormány viseli a felelősség nagy részét - zűrzavart okoz és a politikai kalandoroknak kedvez. A mai kormánypártoknak, akik meglehetősen ingoványos terepet hagynak az utánuk jövők-

re, véleményem szerint kötelességük (igen, kötelességük!) tárgyalásokat kezdeményezni a PDSR-vel. Mindent el kell követniük annak érdekében, hogy ez a párt – amennyire csak lehetséges – eltávolodjon a nyugatellenes csoportosulásoktól.

Hallani olyan kósza híreket is, hogy az RMDSZ ismét kormányzati szerepet vállal, „természetellenes” szövetségben a PDSR-vel, amivel megmenthetné az alighogy elért eredményeket. Nehezen elképzelhető változat azok után, amit az RMDSZ vezetők saját szervezetükön belül kaptak a Konvencióval kötött szövetségük miatt.

Azok szerint, akik ismerik a romániai magyarokat képviselő párt belső működését, a fenti forgatókönyv kevésbé valószínű. Egy ilyen döntés komoly veszélyt jelentene az RMDSZ egységére, hacsak valamilyen csoda folytán nem alakulna ki teljes egyetértés a párton belül. Ezt a kockázatot egyetlen felelős magyar vezető sem vállalhatja. Az RMDSZ–PDSR tárgyalások azonban nem jelentenek feltétlenül kormányzati szövetséget vagy nézetazonosságot. A megegyezésnek sok egyéb formája lehet a kisebbségpolitika meghatározásától és jogi kereteinek megteremtésétől bizonyos kormányzati pozíciók semlegesítéséig – például egy független politikus kinevezésével a Kisebbségi Minisztérium élére. Cserébe az RMDSZ parlamenti csoportjának rugalmas politizálását ajánlhatja fel, vagy ami még fontosabb, együttműködési készségét a nemzetközi kapcsolatokban.

Lehet, hogy a „demokratikus” erők nyitottságának szükségességére vonatkozó elmélet enyhén elavult Iliescu pártjának valódi terveihez képest. Ioan Mircea Pașcu nyilatkozataitól Iliescu „mindenkit orrba kell verni, hogy megtanulják, hol a helyük” típusú kirohanásaiig számtalan jelét észleljük annak, hogy a PDSR leginkább a Nagy-Románia Párt (PRM) és a Román Nemzeti Egységpárt (PUNR) mellett érzi jól magát. Mégis, a „demokraták” ajtajának nyitva kell maradnia. Csak így lehet majd felmérni a „vétket” a következő négy év elteltével. A modern társadalmakban a politikai felelősség pontos behatárolása a demokrácia logikájának szerves része. Az elkövetkező négy év Romániája minimális stabilitásának megőrzése és az integrációs folyamatok folytatása érdekében a PDSR-vel folytatott alku a teljes politikai elitet érintő kérdés, mely a politikusok felelősségtudatának, a tét reális felmérésének és a kötelezettségek teljesítésére irányuló akaratnak egyaránt függvénye.

Fordította: *Singer Júlia*